

Leo Trotskij: Rapport om oktoberrevolutionens femårsjubileum och Kommunistiska internationalens fjärde världskongress

[Framförd till Moskvaorganisationens aktiva medlemmar, 20 oktober 1922. Översättning från engelska, Göran Källqvist.]

Kamrater, den Kommunistiska internationalens fjärde världskongress kommer att samlas under ett av sovjetmaktens jubileer, dess femårsjubileum. Min rapport kommer att ägnas åt dessa två händelser. Jubileet är naturligtvis rent formellt. Det rör ett datum i almanackan, men händelser bestäms inte av almanackan. Sovjetmaktens femårsjubileum står inte för någon sorts fullbordad historisk period, i synnerhet som allting genomgår förändringar under vår revolutionära period, allt är i ständig förändring, allt är långtifrån statiskt, och inte heller kommer de färdiga formerna snart att uppnås. Icke desto mindre är det helt naturligt för varje tänkande person, speciellt en kommunist, att sträva mot att förstå vad som har hänt och analysera situationen som den gestaltar sig vid detta formella datum i almanackan, under sovjetmaktens femårsjubileum och därmed också vid Kominterns fjärde världskongress.

De kapitalistiska motsättningarnas trassliga härva börjar redas ut, till att börja med i Ryssland

För två dagar sedan råkade jag delta på ett cellmöte vid den före detta Bromleyfabriken. En av kamraterna, en cellmedlem, ställde följande fråga: i vilket land skulle den proletära revolutionen vara mest gynnsam utifrån de kommunistiska intressenas synvinkel? Efter en stunds eftertanke svarade jag, att om man skulle betrakta det så abstrakt så måste man säga att en revolution i USA vore mest gynnsam. Orsaken till det är lätt att förstå. Det landet är världens ekonomiskt sett mest självständiga land. Dess jordbruk och industri är så väl avvägda att landet låt oss säga i händelse av en hård blockad skulle kunna leva en helt oberoende tillvaro. Dessutom är det världens rikaste land och förfogar över den allra främsta industriella teknologin, äger omkring hälften, kanske något mindre, av världens tillgängliga guldreserv. Det är ett land som i sina händer samlar drygt hälften av världsproduktionen inom de viktigaste branscherna. Om proletariatet i detta land skulle gripa makten, så skulle det givetvis ha oöverträffade materiella grundvalar och organisatoriska och tekniska förutsättningar för ett socialistiskt uppbygge. Nästa land i ordning är Storbritannien, medan Ryssland kanske inte skulle hamna alldeles sist på denna lista (eftersom Asien och Afrika existerar) men åtminstone väldigt nära botten på listan över länderna inom Europas gränser. Men som ni vet reder historien ut denna trassliga härva från motsatt håll, nämligen från det håll där Ryssland befinner sig, ett land som i kulturell och ekonomisk mening är det mest underutvecklade av de största kapitalistiska länderna, ett land som i ekonomisk och teknisk mening är extremt beroende, och som dessutom har blivit fullständigt ödelagt av kriget. Och om vi idag skulle fråga oss vilka de politiska förutsättningarna är för den proletära revolutionen i USA, då kan man givetvis tänka sig en möjlig händelseutveckling som på ett utomordentligt sätt skulle kunna påskynda det amerikanska proletariatets maktövertagande. Men om vi tar situationen som den ser ut idag måste vi säga att i detta det starkaste, största och mest avgjort ledande kapitalistiska landet är de politiska förutsättningarna, det vill säga förutsättningarna i fråga om att skapa systematiska parti- och klassorganisationer, minst förberedda. Man skulle kunna ägna en hel rapport för att förklara varför historien börja reda ut revolutionens härva från ett i ekonomisk mening så svagt och underutvecklat land som vårt, men i så fall skulle jag varken kunna tala om den fjärde världskongressen eller sovjetmaktens femårsjubileum. För tillfället räcker det med att vi under dessa fem år har tvingats genomföra det socialistiska uppbygget i det ekonomiskt mest underutvecklade landet, medan den mot oss dödligt

fientliga kapitalismen har blivit kvar i borgerliga länder som är enormt överlägsna oss ekonomiskt. Det är ett grundläggande faktum, och det var givetvis ur detta faktum som vårt skrämmande hårda inbördeskrig härrörde.

Den ryska revolutionens grundläggande lärdom

Om vi vill dra vår grundläggande slutsats, måste vi berömma vårt parti och säga att det har satt upp ett kolossalt exempel – för proletariatet i alla länder – på hur man ska kämpa om makten och hur man efter att ha erövrat makten ska försvara den med hjälp av de mest beslutsamma åtgärder, och närhelst det så krävs tillämpa diktaturens hårda och skoningslösa metoder utan att rygga tillbaka inför bestämda åtgärder för att undertrycka det borgerliga hyckleriet, när det som står på spel är att säkra det revolutionära proletariatets statsmakt. Och denna den ryska revolutionens lärobok, som borde skrivas, kommer arbetare i alla länder att studera under de kommande åren eller kanske årtiondena, ty det är omöjligt att säga hur länge den proletära revolutionen kommer att hålla på från sin inledning till sitt slut: det handlar om en hel historisk epok. Oavsett om vi begick misstag under inbördeskriget eller ej (och givetvis begicks det misstag) så fullbordade vi icke desto mindre på det hela taget den mest klassiska delen av vårt revolutionära arbete. Vi har mer än en gång talat om de misstag som betingade behovet att slå till reträtt på det ekonomiska området, en betydande reträtt som hos oss är bekant som NEP (Nya ekonomiska politiken). Det faktum att vi alldeles i början gick fram längs en viss väg och sedan slog till reträtt och nu befäster våra ställningar, har en benägenhet att rubba perspektiven enormt, inte bara bland våra fiender utan också bland många av våra vänner. Korrespondenter som är sympatiskt inställda till oss och många både amerikanska och europeiska kommunister ställde som första fråga, både när vår delegation anlände till Genua och idag, det faktum att mycket har förändrats i Moskva (och det fanns många besökare i Moskva 1919 och 1920) och att Moskva nu alltför mycket liknar andra europeiska och amerikanska städer. Och vad finns det överhuvudtaget för garantier att de ryska kommunisterna kommer att kunna kontrollera den fortsatta utvecklingen och gå framåt mot kommunismen och inte mot kapitalismen? Vad finns det för garantier?

Vid en ytlig anblick är det allmänna intrycket att de socialistiska erövringar som gjorts under den första perioden nu spontant och automatiskt smälter bort och faller sönder, och det verkar inte finnas någon kraft som kan hålla kvar dem. Kamrater, det går att närma sig frågan från andra hållet och säga så här: Låt oss för ett ögonblick glömma bort att vi gick längs den så kallade krigskommunismens väg och senare drog oss tillbaka till den nuvarande ställningen. Låt oss ta läget som det är idag och jämföra det med hur det var den 25 oktober, eller på randen till 1917 års revolution. Om våra utländska vänner eller de europeiska och amerikanska kommunisterna skulle utsätta oss för ett korsförhör, så skulle vi kunna säga: järnvägarna, gruvorna, verkstäderna och fabrikerne befann sig på den tiden i händerna på privata ägare. Enorma landområden och landets naturtillgångar befann sig i händerna på privata ägare. Idag är alla järnvägar, den överväldigande andelen eller åtminstone alla de viktigaste verkstäderna och fabrikerne, alla de mest värdefulla naturtillgångarna i landet i statens händer, som i sin tur ägs av arbetarklassen med stöd av bondemassorna. Detta är det faktum vi står inför som ett resultat av dessa fem år. Det var en offensiv som följdes av en reträtt, men så här ser bokslutet ut: som ett resultat av dessa fem år befinner sig de viktigaste industriresurserna och produktionsmedlen och en avsevärd del av jordbruksproduktionen under arbetarstatens direkta övervakning och ledning. Det är ett grundläggande faktum. Men vad har orsakat reträtten? Det är en mycket viktig fråga, ty själva reträtten verkar rubba perspektiven. Hur tänkte vi oss att ordningen skulle se ut, vilket förlopp skulle nationaliseringen av industriresurserna och organiseringen av socialismen få? I alla våra gamla böcker, som skrivits av våra lärare och av oss, sa och skrev vi alltid att arbetarklassen efter att ha erövrat statsmakten steg för steg skulle nationalisera, till en början de bäst iordningställda produktionsmedlen som skulle överföras till socialistiska grundvalar. Gäller denna regel även idag? Otvivelaktigt gör den det, och vid den fjärde världskongressen, där

frågan om det kommunistiska programmet kommer att diskuteras, ska vi säga: kommer arbetarklassen när den erövrar makten i Tyskland eller i Frankrike att vara tvungen att först krossa den apparat som används för att organisera de tekniska tillgångarna, penningekonomin maskineri och ersätta dem med ett allenarådande redovisningssystem? Nej, arbetarklassen måste behärska den kapitalistiska cirkulationens sätt, bokföringsmetoderna, hur omsättningen på aktiemarknaden går till, hur bankernas omsättning går till, och gradvis, i överensstämmelse med sina egna tekniska resurser och hur förberedd man är, övergå till en första planering och ersätta redovisning med beräkningar av en viss fabriks lönsamhet eller icke lönsamhet, ersätta redovisning med inventering av de centraliserade tillgångarna och krafterna, inklusive arbetskraften.

Detta är den grundläggande lärdom som vi ännu en gång måste lära världens arbetare, en lärdom som våra lärare lärde oss. Om vi bröt mot denna lärdom så berodde det på politiska förhållanden, på det tryck vi utsattes för efter vår erövring av makten. Det är den viktigaste skillnaden mellan den proletära revolutionen som den har gått till i Ryssland och hur den kommer att gå till i, låt oss säga, USA. I detta land kommer arbetarklassen innan den erövrar makten att bli tvungen att övervinna de mest enorma svårigheter, men när den väl har erövrat makten kommer trycket på de fronter vi var tvungna att strida på att vara mycket lindrigare, eftersom vårt land med sin småbourgeoisie, sina efterblivna kulaker (välbärgade bönder), upplevde revolutionen på ett annat sätt och eftersom vår revolution överraskade den ryska borgarklassen. Själva oktoberrevolutionen fick borgarklassen att inse just vad den hade förlorat när arbetarna grep makten, och det var först själva revolutionen som förmådde borgarklassen, kulakerna och officerarna att organisera sig. Vi krossade inte borgarklassen så mycket före 25 oktober och under natten mellan 25-26 oktober som under de tre åren efter 25 oktober, då borgarklassen, godsägarna och officerarna förstod vad det handlade om och började kämpa med hjälp från den europeiska kapitalismen. I Europa har vi en process som skiljer sig på ett djupgående sätt från den i vårt land, ty där är borgarklassen mycket bättre organiserad och mer erfaren, där har småbourgeoisien avlagt examen i storbourgeoisins skola och är följaktligen också mycket mäktigare och mer erfaren. Och dessutom har den ryska revolutionen lärt dem en hel del. I dessa länder äger därför förberedelserna och beväpningen av de kontrarevolutionära gängen rum samtidigt med kommunistpartiernas förberedelser och härdande inför kamp som kommer att vara mycket intensivare innan deras 25 oktober men inte efteråt. Bara före. Det faktum att verkstäderna och fabrikena dagen efter makterövringen visade sig vara borgarklassens fästningar och tillflyktsorter, den viktigaste bas som den europeiska imperialismen kunde luta sig på, detta faktum tvingade oss att ta till nationaliseringar oberoende av vår förmåga eller i vilken utsträckning vi var förmögna att organisera dessa företag med våra egna krafter och resurser.

Och om vi av politiska skäl drev ut ägarna ur fabrikena samtidigt som vi själva saknade möjlighet att ens genast ta makten över dessa fabriker, om vi av politiska skäl använde diktaturens och terrorns svärd mot aktiemarknaden och bankerna så är det självklart att vi därmed mekaniskt krossade en apparat som stod i borgarklassens tjänst och som borgarklassen använde för att organisera ekonomin och distribuera produktivkrafter och varor i landet. I så måtto som vi krossade denna apparat i ett enda slag var vi allmänt sett tvungna att ersätta den med en annan apparat – med en apparat för centraliserad redovisning och distribution. Men först måste vi skapa en sådan apparat, vi måste ha den, men på grund av alla förutsättningar, på grund av hela vårt förflutna, på grund av vår utvecklings- och kunskapsnivå var det givetvis omöjligt för oss att skapa den. Så på grund av själva inbördeskrigets väldiga och obönhörliga aspekter, och eftersom det är omöjligt till och med för en utvecklad arbetarklass (och ännu mer för oss i ett underutvecklat land) att på 24 timmar skapa en apparat för socialistiska beräkningar och fördelning – just på grund av detta uppstod vår ekonomiska tragedi. Inte heller krigskommunismen var vårt program – den påtvingades oss. I den mån det fanns fronter under inbördeskriget, i den mån vi tvingades krossa fiendens stödjepunkter bakom dessa fronter, det vill säga alla möjliga sorters kapitalistiska företag, i denna mån tvingades vi sköta företagen på ett rörligt och krigsliknande sätt. Det var krigskommunismens period och jag tänker

inte dölja att folk, som alltid är fallet, under denna hade en tendens att göra nödvändigheten till en dygd, det vill säga på samma sätt som krigskommunismen påtvingades oss hade partiarbetarna och de ledande partiinstitutionerna en benägenhet att ryckas med av ren tröghet, i den meningen att de lurade sig själva att vi här hade en fullständig lösning på den socialistiska ekonomins uppgifter. Men när vi gör upp bokslutet måste vi säga att offensiven och reträtten på ekonomins område har dikterats av inbördeskrigets krav, som var helt oavvisliga och som skar tvärsöver våra ekonomiska förhållanden och hur ekonomiskt anpassade eller icke anpassade vi var. Med andra ord var i grund och botten både vår offensiv längs krigskommunismens linjer liksom vår reträtt längs NEP:s linjer både delvis och i sin helhet historiskt oundvikliga: och bara på grundval av denna historiska nödvändighet är det möjligt och nödvändigt att analysera våra subjektiva misstag – både som parti och som statsmakt.

Kostnaderna för revolutionen

Kamrater, då återstår den viktigaste frågan av alla. Som ett resultat av fem år förfogar, som jag sa, arbetarstaten efter vår reträtt över de viktigaste produktionsmedlen och utövar makten. Det är ett faktum. Men det finns också ett annat faktum – nämligen att vi idag utgör ett av Europas fattigaste länder. Ändå är det alldeles självklart att socialismen bara betyder något om den säkerställer en högre arbetsproduktivitet. På sin tid ersatte kapitalismen feodalismen medan den sistnämnda ersatte slaveekonomin. Varför? Därför att varje ekonomisk samhällsordning som följde på den andra var mer lönsam i samhällelig och teknologisk mening än den samhällsordning som den skuffade undan. Och socialismen kommer naturligtvis bara att rättfärdigas praktiskt och inte teoretiskt på villkor att den tillhandahåller en större mängd varor per arbetsenhet för att tillfredsställa samhälleliga behov. Och det är det främsta argument som används mot oss. Det utnyttjades till och med av de franska representanterna i Genua, och den franske ekonomiska experten Colrat upprepade det på ett plumpt och oförskämt sätt: ”Våga inte undervisa oss i socialism när ert eget land befinner sig i fullständig oordning.” Vi skulle ha föredragit att under de senaste fem åren ha kunnat ge empiriska bevis, det vill säga ha visat Europa en ekonomi som var överlägsen den vi fick 1917. Det råkar inte vara fallet, men det kan helt och hållet tillskrivas de kostnader som revolutionen själv har ådragit sig. Inte en enda revolution har någonsin genomförts utan att sänka landets ekonomiska nivå, och en av den franska revolutionens konservativa borgerliga historiker, Taine, som är så högaktad i den tredje franska republiken, har bestämt påstått att det franska folket var fattigare under åtta år efter den stora franska revolutionen än vad det var på randen till den. Det är ett faktum. Samhället är så genomsatt av motsättningar att det bara kan uppnå ett högre utvecklingsstadium med hjälp av inre klasskamp. Samhället är så inrättat att en intern klasskamp i den fullt utvecklade formen inbördeskrig leder till en sänkning av de ekonomiska nivåerna. Men samtidigt (och det vet varje skolpojke idag) var det givetvis just och uteslutande den stora franska revolutionen som skapade de regerings-, rättsliga och kulturella förutsättningar som gav den enda grunden för att utveckla kapitalismen där, med alla sina framgångar, teknologi och borgerliga kultur. Det jag med andra ord vill säga (och det måste vi säga till alla våra kritiker, både de illvilliga och de välmenande som använder detta argument) är att en femårsperiod inte är en tillräcklig historisk måttstock för att avgöra den proletära revolutionens ekonomiska resultat. Det enda vi sett hittills i vårt land är kostnaderna för att skapa revolutionen. Det är kostnaderna för revolutionen själv. Och eftersom dessa kostnader måste täckas med hjälp av ärvt kapital som i sin tur hade desorganiserats och ödelagt av det imperialistiska kriget, så följer naturligtvis av detta att vi i vårt land ser betydligt fler kapitalistiska ruiner än resultat av det socialistiska uppbygget. Måttstocken är alldeles för kort. Det är vad vi gång på gång måste upprepa vid Kommunistiska internationalens fjärde världskongress. Fem år i jämförelse med uppgiften att ersätta kapitalismen med socialismen, en uppgift av största historisk betydelse – fem år räcker naturligtvis inte till för att få till stånd de nödvändiga förändringarna, och det allra viktigaste är givetvis att dessa fem år utgjorde en period då socialismen –

som jag sa i början – byggdes eller försökte byggas i det mest underutvecklade landet. Den stora franska revolutionen utvecklades å andra sidan i det mest utvecklade landet på den europeiska kontinenten, ett land som hade uppnått en högre nivå än något annat land, med undantag av England på andra sidan kanalen. I vårt land tog saker och ting ända från början en mycket mindre gynnsam vändning.

Sådana, kamrater, är i grova drag de argument som vi ska utveckla i vårt partis namn vid den fjärde världskongressen, där vi måste fråga våra europeiska och amerikanska kamrater och på samma gång oss själva: hur står det egentligen till vad gäller chanserna för en utveckling av den europeiska revolutionen? Ty det är alldeles självklart att vår framtida uppbyggnadstakt i allra högsta grad kommer att vara beroende av revolutionens utveckling i Europa och USA.

Den europeiska kommunismen måste erövra arbetarklassen

För att besvara frågan om vilket stadium det europeiska och amerikanska proletariats revolutionära rörelse, framförallt det förstnämnda, har uppnått idag måste jag kort dröja vid Kominterns tredje världskongress som ägde rum förra sommaren. Även då utsågs jag av organisationen i Moskva för att avge en rapport till kamraterna i Moskva där jag bedömde den tredje kongressen som ett nytt skede, som inledningen av ett nytt stadium i den proletära revolutionära rörelsens utveckling. Detta skede började också med en viss och mycket viktig reträtt. Och dessa våra två reträtter, den ena på det ekonomiska området och den andra på det politiska området i Europa är nära sammanbundna, ty vår krigskommunism kunde på ett villkor ha vuxit över i en fullständig socialism och kommunism utan någon reträtt, nämligen om proletariatet i Europa hade gripit makten 1920 och 1921. Om det hade skett så skulle inte bara det fientliga trycket utifrån ha upphört, utan vi skulle också ha fått outtömliga resurser för teknisk, organisatorisk och kulturell hjälp. Vi kan säga att krigskommunismen påtvingades oss objektivt som inbördeskrigets oavvisliga krav, och på samma gång var subjektivt rättfärdigad i så måtto som den var knuten till förhoppningarna om en snabb utveckling av revolutionen i Västeuropa, som skulle lyfta oss och driva oss framåt snabbare än vad vi själva kunde uppnå på våra egna ganska beklämmande kulturella grundvalar. Revolutionen i väst blev fördröjd och under den tredje kongressen för 15-16 månader sedan tog revolutionen hänsyn till detta. Revolutionen tog också med karaktären på sina framtida aktionsmetoder i beräkningen. Signalen för att se över kommunismens internationella uppgifter var mars-händelserna i Tyskland 1921. Ni minns vad som hände. Det kom uppmaningar om en generalstrejk, arbetarna gjorde uppoffringar, kommunistpartiet utsattes för en grym massaker, internt fanns det meningsskiljaktigheter bland vissa och en del begick fullständigt förräderi. Men Komintern sa bestämt: i Tyskland var kommunistpartiets politik i mars ett misstag. Varför? Därför att det tyska partiet gjorde bedömningen att det stod direkt inför uppgiften att erövra makten. Det visade sig att den uppgift partiet stod inför inte var att erövra makten utan arbetarklassen. Vad gav näring åt det tyska kommunistpartiets tänkande 1921 som drev in det i marsaktionen? Det fick sin näring från de omständigheter och stämningar som utkristalliserades i Europa efter kriget. Kommer ni ihåg år 1919? Det var det år då hela den europeiska imperialismen vacklade som en följd av proletariatets mäktigaste masstrider i historien, och när vi varje dag väntade oss att det skulle utropas sovjet-republiker i Tyskland, Frankrike, England, Italien. Ordet "sovjet" blev väldigt populärt. Överallt organiserades dessa sovjet. Borgarklassen visste varken ut eller in. År 1919 var det mest kritiska året i den europeiska borgarklassens historia. 1920 lugnade sig skakningarna betydligt (det kan säga idag i efterhand) men det var fortfarande ytterst oroligt, så mycket att det gick att hoppas på ett snabbt avskaffande av borgarklassens makt, inom några få veckor eller månader. Vilka var förutsättningarna för den proletära revolutionen? Produktivkrafterna var helt mogna, liksom klassförhållandena. Proletariatets objektiva samhällsliga roll gjorde det fullt förmöget att erövra makten och ge den det nödvändiga ledarskapet. Vad saknades? Det som saknades var den politiska förutsättningen, den subjektiva förutsättningen, det vill säga att proletariatet förstod situationen. Det som

saknades var en organisation i ledningen för proletariatet som kunde utnyttja situationen för ingenting annat än att direkt organisera och tekniskt förbereda ett uppror, en omvälvning, maktövertagandet, och så vidare. Det är vad som saknades. Det blev tragiskt uppenbart i september 1920 i Italien. De italienska arbetarna hade drabbats väldigt hårt av kriget, och de var ett ungt proletariat utan ett äldre proletariats företrädare men också utan det sistnämndas negativa drag – konservatism, gamla traditioner, etc – och bland dessa arbetare, inom detta proletariat, mötte den ryska revolutionens tankar och metoder ett mäktigt gensvar. Men det italienska Socialistpartiet tog inte hänsyn till det fullständiga innehållet i dessa uppfattningar och paroller. I september 1920 hade Italiens arbetarklass praktiskt taget tagit kontroll över staten, över samhället, över fabriker, verkstäder och företag. Vad saknades? En bagatell saknades – ett parti saknades som med stöd från den upproriska arbetarklassen kunde inleda en öppen kamp med borgarklassen om de materiella stridskrafter som fortfarande låg i den sistnämndas händer, och förintä dessa krafter, gripa makten och på så sätt fullborda arbetarklassens seger. I själva verket hade arbetarklassen redan segrat eller så gott som segrat, men det fanns ingen organisation som definitivt kunde befästa denna seger och därför kastades arbetarklassen tillbaka. Partiet splittrades i olika delar, proletariatet krossades, och sedan dess har vi under 1921 och 1922 bevittnat hur arbetarklassen i Italien på ett fruktansvärt sätt har slagits tillbaka politiskt under slag från de förenade borgerliga och småborgerliga gängen, kända som fascister.

Fascismen är hämnden, borgarklassens vedergällning för den skräck den upplevde under septemberdagarna 1920 och på samma gång en tragisk lärdom för det italienska proletariatet, en lärdom om vad ett centraliserat, enat politiskt parti som vet vad det vill betyder, ett parti som är noggrant när det avgör förutsättningarna och beslutsamt skoningslöst när det genomför de nödvändiga åtgärderna när det är dags för dem. När vi jämför händelser som de under septemberdagarna i Italien med händelserna i vårt eget land måste och bör vi om och om igen inse värdet av vårt parti som tvingades verka under ojämförligt mycket svårare förhållanden, eftersom det verkar i en underutvecklad miljö med låg kulturell nivå där bönderna dominerar.

Under marshändelserna i Tyskland 1921 såg vi en bild som var raka motsatsen till det som hände i Italien. 1919 deltog den tyska arbetarklassen i ett flertal grymma och blodiga strider, samma sak hände 1920, och under januari- och marsdagarna 1920 blev den tyska arbetarklassen övertygad om att det inte räckte med enbart hjältemod, villighet att sätta livet på spel, att arbetarklassen på något sätt saknade något. Den började inta en mer vaksam och avvaktande inställning till händelser och fakta. Tidigare hade den räknat med att socialdemokratin skulle säkerställa den socialistiska omvälvningen. Socialdemokratin drog in proletariatet i kriget. När åskan under novemberrevolutionen 1918 mullrade började den gamla socialdemokratin tala den sociala revolutionens språk och förkunnade, som ni minns, till och med att den tyska republiken var en socialistisk republik. Proletariatet tog detta på allvar och fortsatte att pressa på. Under sammandrabbningar med de borgerliga gängen led det förkrossande nederlag en gång, två gånger och en tredje gång. Det innebär givetvis inte att deras hat mot borgarklassen eller deras villighet att kämpa har minskat, men deras hjärnor har under tiden fått många nya vindlingar av försiktighet och vaksamhet. För att gå ut i nya strider vill det ha garantier om seger. Och dessa stämningar växte sig allt starkare inom den europeiska arbetarklassen under 1920-1922, efter erfarenheterna under de första angreppen, efter de första halva segrarna och mindre erövringarna och de slutliga stora nederlagen. Vid denna tidpunkt, på den tiden då den europeiska arbetarklassen efter kriget klart började inse, eller åtminstone känna på sig, att frågan om att erövra statsmakten är en mycket komplicerad fråga och att man inte kan klara borgarklassen med bara händerna – vid denna tidpunkt samlade sig arbetarklassens mest dynamiska del i det kommunistiska partiet. Men detta parti kände sig fortfarande som om det var en granat som skjutits ut ur en kanon. Det klev fram på scenen och trodde att det bara behövde höja sitt stridsrop och rusa framåt så skulle arbetarklassen snabbt följa efter. Det visade sig bli tvärtom. När kommunistpartiet uppstod 1920 (och speciellt 1921) och rusade framåt visade det sig att arbetarklassen, som hade drabbats av en rad besvikelser angående sina primitiva revolutionära illusioner, intog en vänta-och-se attityd.

Arbetarklassen var inte van vid detta parti, det hade inte sett partiet i handling. I och med att arbetarklassen hade blivit lurad mer än en gång i det förflutna hade den all anledning att kräva att partiet erövrar dess förtroende, eller för att uttrycka det annorlunda måste partiet fortfarande fullgöra sin plikt att visa för arbetarklassen att den bör följa och är motiverad att följa partiet i kampens hetta när partiet kallar till strid. Under marsdagarna 1921 i Tyskland såg vi ett hängivet, revolutionärt, kampberett kommunistparti som rusade framåt men inte följdes av arbetarklassen. Kanske en fjärdedel eller femtedel av den tyska arbetarklassen verkligen följde det. Genom sin revolutionära otålighet krockade denna mest revolutionära del med de andra fyra femtedelarna, och försökte så att säga mekaniskt och här och där med våld dra med dem i kampen, vilket givetvis är fullständigt uteslutet. Partiet utsatte sig för risken att slå sönder sig, inte så mycket mot borgarklassens motstånd som mot motståndet från de fyra femtedelarna eller två tredjedelarna av arbetarklassen själv. Men då slog Internationalen larm och förkunnade ett nytt skede. Under 1919 och 1920, perioden med spontana revolutionära rörelser, var det verkligen tänkbart med en erövring av makten. Till och med för ett litet kommunistparti i Tyskland, med låt oss säga ett- eller tvåhundra-tusen kommunister, fanns möjligheten att erövra makten. Men efter arbetarklassens besvikelser, när borgarklassen väl lyckats återfå sansen, befästa sig och återställa sin statsapparat, och när väl arbetarklassen intagit en mer försiktig och förhållande ståndpunkt, räckte det inte längre med etthundra- eller tvåhundra-tusen kommunister. Och behovet uppstod för kommunisterna att genom egna erfarenheter, i praktiken, under kamp, erövra arbetarklassens förtroende under de nya förhållandena. Och det är precis vad den tredje kongressen förkunnade. I samband med detta hade vi hetsiga sammandrabbningar med de tyska kamraterna här i Moskva. Senare vid sin egen kongress efter världskongressen växlade de i själva verket in på ett annat spår och kritiserade oss lite, och hävdade att även om ett nytt skede hade inletts så var det inte alls som de ryska kamraterna förväntade sig, och de hade svängt lite för långt åt höger, och så vidare i all oändlighet. Om vi skulle fråga oss: när inleddes i grund och botten detta nya skede? Började det med marshändelserna i Tyskland? Då måste vi svara nej. Nej, det började med kritiken av marshändelserna. Marshändelserna var avslutningen av den inledande epoken av kaotiska angrepp som inte lyckades leda till seger eftersom det inte fanns några kommunistiska partier i Europa. Och marsrörelsen och marspolitiken var ett misslyckande från denna epok. Så i och med kritiken av kommunistpartiets marspolitik inleddes en ny epok i Kominterns utveckling, en epok som vid första anblick innehåller en hel del som är så att säga vardagsarbete, nämligen – agitation, propaganda, organisering, att erövra arbetarnas förtroende i den dagliga kampen. En del kamrater sa till oss: och vad finns det för garantier att detta organisatoriska, agitatoriska, skolande arbete inte kommer att förfalla till precis samma reformism som längs den väg som den Andra internationalen går på? Vi får inga garantier utifrån. Garantierna uppstår ur vårt arbete, vår kritik, vår självkritik och vår kontroll. Men det finns objektiva garantier – mycket viktigare. De finns inneboende i själva kapitalismens situation och i att det finns ett land under en arbetarregering.

Den internationella kapitalismens situation

Även situationen för kapitalismen dryftades i detalj under den tredje kongressen, och vi kommer med all sannolikhet att dröja vid den även under de fjärde kongressen under diskussionen om taktiken. Frågan kan reduceras till detta: håller den europeiska och världskapitalismen på att falla sönder eller har den bevisat sin livskraft? Håller den på att återupprätta sin jämvikt? På det hela taget är denna fråga mycket stor, och jag kommer bara att beröra dess allra mest övergripande drag som är helt oundgängliga för att förstå den revolutionära rörelsens öde i Europa och resten av världen. 1920 drabbades världsekonomin av en fruktansvärd kris som aldrig tidigare hade upplevts i kapitalismens historia. Krisen bröt ut i Japan och USA på våren 1920 och spred sig sedan plötsligt till Europa, berörde i mitten av 1920 hela Europa och rasade i början av 1921 till ett otroligt djup och intensitet. Den tredje kongressen samlades just när krisen hade drabbat hela världen, när det

fanns 5-6 miljoner arbetslösa i USA, omkring två miljoner i England och så vidare. I jämförelse med 1913 krympte industrin och handeln olika mycket i olika länder, men i det stora hela var nedgången enorm. Så många kamrater beskrev situationen på följande sätt. Här har vi kapitalismens kris efter kriget. Och det är en slutgiltig och dödlig kris som måste fortsätta att bryta ner det ekonomiska livet mer och mer tills det som ett resultat av denna kris uppstår en proletär revolution, inbördeskrig och maktövertagande. Taktiken under marsdagarna 1921 härrörde följaktligen ur denna psykologi. Krisen 1920 betraktades om kapitalismens slutgiltiga och avgörande och dödliga kris. Det ägde rum en ideologisk kamp kring denna fråga, inte bara med europeiska kamrater utan också en kastby av det i våra egna led. När jag i förbigående anmärkte att denna kris, precis som alla andra kriser, med nödvändighet måste avlösas av en återhämtning, erinrar jag mig att ett antal kamrater, först och främst N I Bucharin och kamrat Sokolnikov tog våldsamt strid mot mig. Men idag, kamrater, har Komintern utfärdat ett officiellt dokument till den fjärde världskongressen, en ekonomisk rapport av kamrat Varga, som helt och hållet grundar sig på detta, att den ekonomiska konjunkturen hade sin brytpunkt i slutet av 1921 och slutade under första hälften av 1922. Och hur skulle det kunna vara på något annat sätt? De kamrater som förnekade att det var oundvikligt med en ekonomisk återhämtning tog sin utgångspunkt i rent ekonomiska uppfattningar angående kapitalismens förfall. Här måste jag på ett ytterst allmänt sätt påminna om de två eller tre teoretiska sanningar som är oundgängliga för vår förståelse av situationen såsom den har utvecklats.

Man skulle kunna säga att kapitalismens produktivkrafter har utvecklats från kapitalismens uppkomst fram till Första världskriget. Ur en viss synvinkel har utvecklingens linjer en tendens att avvika, produktivkrafterna växer och stiger till allt högre nivåer. Och som vi lärde av Marx, från hans *Kapitalet* (detta faktum kände också de förmarxistiska borgerliga ekonomerna till, men det var Marx som förklarade det), utvecklas inte kapitalismen rätlinjigt eller jämnt utan genom svängningar, kriser och återhämtningar med alla sina mellanliggande övergångsfaser. Var åttonde eller nionde eller tionde år genomgår världskapitalismen, och tillsammans med den de olika nationella kapitalismerna, faser av högkonjunktur, depression, kris, avslutning av krisen, återhämtning, högkonjunktur och så vidare. Den linje som beskriver uppgången för kapitalismen och dess produktivkrafter är alltså inte en rät linje utan en våglinje, och varje våg omfattar ungefär nio år i genomsnitt under de senaste 150 åren. Först kommer en högkonjunktur och sedan följer en kris. Vad betyder detta? Vi säger att krisen ödelägger överflödiga produktivkrafter medan högkonjunkturen återskapar produktivkrafterna, ökar dem. Och vad är slutresultatet? Slutresultatet för låt oss säga 150 års kapitalism är att alla länder har blivit rikare. Vad innebär det? Det innebär att produktivkrafternas högkonjunktur på det hela taget överskrider krisen, det vill säga att högkonjunkturerna sammanlagt skapade ett överskott som inte ödelades av kriserna. Annars skulle inte kapitalismen ha kunnat utvecklas. Men följs varje kris av en likadan högkonjunktur? Nej. Den kapitalistiska utvecklingskurvan utgörs inte av en konstant stigande kurva utan en uppgång som äger rum på detta sätt: i början är den praktiskt taget vågrät. Produktivkrafterna uppvisar nästan ingen tillväxt under låt oss säga 50 år, om vi tar perioden fram till 1849. Med början 1849 börjar kurvan sedan stiga brant uppåt, fram till början av 1870-talet. Från 1873 till 1895-1896 bromsar den upp – produktivkrafterna utvecklas mycket sakta.

Så från 1896 till 1913 svänger kurvan våldsamt uppåt nästan ända fram till randen av det senaste kriget. Dessutom svänger kurvan hela tiden upp och ner, som en hårt spänd sträng. Det är de periodiska svängningarna varje årtionde. När kapitalismen utvecklas på samma nivå, det vill säga är nästan oförändrad, betyder det att högkonjunkturerna ungefär uppvägs av kriserna. När kapitalismen utvecklas kraftigt uppåt så utvidgas produktivkrafterna, länderna blir rikare – det betyder att högkonjunkturerna kraftigt överskrider kriserna, högkonjunkturerna blir mer långvariga, kriserna är mer som övergående och korta inbromsningar. Under den kapitalistiska nedgångsepoken faller produktivkrafterna sönder, vilket på det hela taget varit fallet under den tidsepok som inleddes efter kriget och har varat fram till idag och kommer att fortsätta under lång tid framåt.

Det innebär att under nedgångsepoken blir kriser djupare än högkonjunkturerna: kriserna överstiger högkonjunkturerna. Kan kapitalismen utvecklas utan cykliska svängningar, utan övergångar från högkonjunktur till kris? Nej. Precis som den mänskliga organismen (jag har upprepat detta tiotal gånger) fortsätter att andas ända fram till sin död, så fortsätter kapitalismens hjärtslag – såväl i sin barndom, under sin mogna period, som under sin ålderdom. Hjärtat fortsätter att slå men hjärtslagen är inte desamma. När en människa dör slår hennes hjärta på ett helt annat sätt än hos en frisk människa, och utifrån detta, genom att ta pulsen, går det att avgöra hennes tillstånd. På samma sätt går det att avgöra om kapitalismen är på väg uppåt, eller om den vilar på samma nivå eller om den faller sönder. 1920, och ännu tidigare 1913, ägde det rum en otvetydig brytpunkt. Jag har redan sagt att kapitalismen under loppet av 17 år, mellan 1896 och 1913, tog ett utomordentligt skutt uppåt, men sedan stoppades det av de kapitalistiska ländernas kamp på världsmarknaden. Det begränsades till de enskilda nationalstaterna och därur uppstod det imperialistiska kriget 1914. På grund av den eftersläpning som från och med 1913 ägde rum på världsmarknaden blev regeringarna, diplomat-kåreerna, borgarklassen, de militära kretsarna ännu mer skakis och kastade sig huvudstupa in i konflikten med hjälp av den bloddrypande gärningen 1914. Denna eftersläpning var uttryck för en djupgående brytpunkt, och om det inte hade blivit något krig så skulle den kapitalistiska nedgången ändå ha satt igång 1914. Kapitalismens utveckling skulle ha inlett sin djupdykning och fortsatt att svänga hela tiden. Det imperialistiska kriget var resultatet av de kapitalistiska krafternas stormiga utveckling under dessa de 17 mest anmärkningsvärda åren i kapitalismens historia. Kriget skapade en konstgjord marknad och verkade sopa bort krisen. Kriget lade grunden för att utnyttja destruktionskrafterna, det røjde väg för att ruinera alla länder. Under den mest kritiska perioden efter kriget, 1919, fortsatte borgarklassen med sin krigspolitik. Den kastade all försiktighet åt sidan, fortsatte trycka papperspengar och fortsatte med systemet att lägga ländernas skuld på hög. Den kompletterade arbetarnas löner antingen med låga räntor eller ett antal privilegier, den accepterade 8-timmarsdagen. Detta hade inte sitt ursprung i kapitalismens ställning, utan härrörde från borgarklassens politiska ställning som klass. Denna ekonomiska strategi räddade borgarklassen 1919, ty den mutade arbetararistokratin och splittrade proletariatet i en demokrati och en arbetararistokrati. På ett konstgjort sätt utsträckte borgarklassen välståndet till 1919, bringade statsfinanserna och sina ekonomiska grundvalar i upplösningstillstånd men förklarade revolutionen. Men de ekonomiska utvecklingslagarna kunde bara bromsas tillfälligt, och 1920 gjorde de sig kännbara. En kris följde och antog fruktansvärda former med miljontals arbetslösa i Europa och USA. För många kamrater verkade det som om krisen som började 1920 var kapitalismens slutgiltiga kris, och att arbetarklassen på basis av denna kris måste komma till makten med hjälp av ett uppror. Härur härrörde marshändelserna i Tyskland. Vi bekämpade denna uppfattning. Vi visste att krisen skulle följas av en återhämtning och att det fanns en stor risk att kommunisterna skulle slå huvudet i denna återhämtning, och skulle kunna säga att revolutionens jordmån var uttömd eftersom en återhämtning hade inletts och kapitalismen återställde sin jämvikt. Vi kämpade mot sådana mekaniska uppfattningar, och jag hoppas att vi inte ska behöva kämpa mot dem igen under den fjärde världskongressen. Om man säger till oss: ”Och var finns garantierna (återigen står vi inför krav på garantier) – vad finns det för garantier att kapitalismen inte kommer att återställa sin jämvikt med hjälp av cykliska svängningar?” då skulle jag svara: ”Det finns inga garantier och det kan inte finnas några.” Om vi bortser från arbetarklassens revolutionära natur och dess kamp och det kommunistiska partiets och fackföreningarnas arbete, det vill säga om vi bortser från det för vars skull vi existerar och handlar, och istället tar kapitalismens objektiva mekanismer, då skulle vi kunna säga: ”Utan arbetarklassens ingripande, utan dess kamp, dess motstånd, dess självförsvar och dess offensiver – utan allt detta kommer kapitalismen att återställa sin jämvikt, inte den gamla utan en ny jämvikt. Den kommer att upprätta den engelsk-amerikanska världens dominans där hela ekonomin kommer att hamna i händerna på dessa länder och det kommer att bli en tillfällig allians mellan USA och Storbritannien, men inom kort kommer denna jämvikt återigen att rubbas.” Samspelet mellan de i kapitalismen inneboende krafterna verkar i den riktning där det finns ett överflöd av resurser. Tag

Centraleuropa – Tjeckoslovakien. Det sistnämnda landet har nästan bevarat sin industri helt intakt. I det gamla Österrike-Ungern försörjde denna industri 60 miljoner människor och idag försörjer den Tjeckoslovakien – 8 miljoner tjecker och 3 miljoner tyskar. Hursomhelst försörjer denna ytterst integrerade industri ett litet antal människor – ungefär ett dussin miljoner och det som en gång var huvuddelen av Österrike-Ungerns industri har bevarats praktiskt taget intakt. Och just på grund av att Tjeckoslovakien har bevarat sin gamla integrerade industri kan hon inte resa sig ur krisen. Det innebär att det äger rum en förstörelse av överflödiga produktivkrafter. När kommer krisen i Tjeckoslovakien att upphöra? När den har fått industrin i nivå med marknaden, med köparen, om man inte hittar någon marknad i grannländerna.

Därför innebär inte återställandet av jämvikten alltid en tillväxt, utan ibland också en nedgång, och på ett eller annat sätt återupprättas den jämvikt som har rubbats av de kapitalistiska resursernas tillväxt och dessutom av krig och politiska händelser. Om arbetarna fogligt fortsätter att underkasta sig kapitalismens grundläggande skiftningar kommer det således inom tio eller femton år att ha skapats någon sorts ny jämvikt – på hundratusentals och miljontals av dessa arbetares kroppar och ben. För att kunna erövra främmande marknader måste med andra ord den tjeckoslovakiska kapitalismen betala så låga löner som möjligt till arbetarna. Och om arbetarna går med på det kommer den tjeckoslovakiska kapitalismen att återställa sin jämvikt inom den ena eller andra begränsningen. Men om arbetarna gör motstånd kommer de att störa kapitalismens arbete för att återställa den ekonomiska jämvikten. Med andra ord har vi här aktion och reaktion, vi har dialektiken mellan de historiska krafterna, och utgången kommer att avgöras av styrkeförhållandena mellan dessa stridande historiska krafter.

Så vår ståndpunkt var att vi inte behöver frukta en ekonomisk återhämtning, inte vara rädd för att den ska göra slut på den revolutionära perioden. Vi sa att om vi inte lyckas uppnå revolutionen innan en ny ekonomisk återhämtning – inte någon sorts kapitalistisk blomstring som det förvisso inte ens kan bli tal om utan en ny konjunktursvängning inom ramen för denna tioåriga cykel – om vi inte lyckas uppnå den proletära revolutionen i Europa så kommer den industriella återhämtningen inte att komma som ett slag som slungar oss tillbaka utan som en impuls som driver oss framåt. Varför? Därför, argumenterade vi, att det efter dess första nederlag oundvikligen måste uppstå stämningar av apati och utmattning inom arbetarklassen (och kriget själv var det största nederlaget) och senare 1918-1920-1921 på grund av den enorma reservarmén av arbetslösa. Men även en liten ekonomisk återhämtning, till och med en så liten som skulle få fabriksägarna att plocka ut en enda arbetare ur reservarmén för var tusende arbetare, skulle tvärtom göra sig påmind. I och med att de tusen arbetarna som är anställda på denna fabrik börjar känna sig tryggare och redan börjar pressa på framåt. En liten förändring av konjunkturen har en benägenhet att förändra situationen. Detta sker naturligtvis inte automatiskt. I Europa bevittnar vi under de inledande skedena till synes ett rakt motsatt fenomen, men det faller helt och hållet inom samma historiska ramar. I Europa bevittnar vi nu i själva verket en fortsatt kapitalistisk offensiv. I USA har denna offensiv redan börjat bedarra och till och med lämna plats för eftergifter. Inom den europeiska industrin är återhämtningen mycket svag. I England, Frankrike och Italien knappt märkbar eller helt och hållet omärklig. På grund av sin ekonomis särdrag och sin internationella ställning upplever å andra sidan Tyskland marknadsfenomen som är negativa. När en borgerlig kris rasade över hela världen fanns det i Tyskland tecken på en febril återhämtning, som bara betecknade en annan form för landets fördärv. Tyskland såldes ut på aktion till låga priser. Tyskland tvingades slänga ut sina varor på den utländska marknaden med förlust för sina nationella tillgångar, även om det översta kapitalistiska skiktet gjorde profiter. Denna gåta är mycket lätt att förklara ekonomiskt. Jag ska inte dröja vid den. Idag när andra länder – Japan, England, Frankrike – befinner sig mitt i en återhämtning ställs Tyskland tvärtom inför hotet om ökande arbetslöshet, och det av skäl som är helt uppenbara. 1919, 1920 och 1921, och speciellt 1920 då krisen var skrämmande och faran för en proletär revolution fortfarande var mycket stor, vågade inte borgarklassen av politiska skäl gå på offensiven

mot arbetarna, och av ekonomiska skäl var situationen så desperat att lönesänkningar på 10 eller 15 eller 20% inte gjorde särskilt stor skillnad för de grundläggande marknadsförhållandena. Men när en avsevärd stabilitet blev tydlig och de första tecknen på en förändring av konjunkturen visade sig och när krisen slutade att utvecklas, då gick borgarklassen omedelbart på offensiven. Under konkurrensen på världsmarknaden är en skillnad på 5-20% av stor betydelse. Av just denna orsak tvingades arbetarna göra motstånd. Och därmed uttrycktes det första resultatet av en viss svag förbättring av den ekonomiska konjunkturen i en offensiv, i att kapitalismen ökade trycket mot arbetarna, men på samma gång ökade också arbetarnas motstånd eftersom klasskampen hade förvärrats både i omfattning och intensitet. I USA överträffar kapitalismen de andra i fråga om eftergifter och visar oss på detta sätt hur den framtida rörelsens utveckling kommer att se ut, det vill säga inte en försvarskamp för arbetarna utan en offensiv från deras sida på grundval av denna förändrade konjunktur. Men, kamrater, hur påverkar denna förändrade situation revolutionen? Innebär det att proletariatet kommer att erövra makten på basis av denna förbättrade konjunktur? Det vore helt fel att göra sådana förutsägelser. Det är möjligt, men det finns inga andra garantier än styrkeförhållandena som ständigt förändras eftersom det är levande krafter som är i konflikt med varandra, eftersom de växer, grupperar sig, omgrupperar sig, går samman och så vidare. Det är fullt möjligt att den industriella återhämtningen kommer att hålla på i ett år eller två – en ytterst beklämmande återhämtning som på grund av bristen på jämvikt, på grund av valutakaoset, på grund av de höga tullarna och tullmurarna som alla länder – till och med USA – omger sig med, och på grund av militarismens diplomatiska instabilitet, inte uppväger ekonomins övergripande nedgång. Allt detta motsvarar givetvis kapitalismens tillstånd av förfall. Därav återhämtningens sorgliga karaktär. Men det är skillnad på en sorglig återhämtning och en ytterst djup kris, och den förstnämnda påverkar arbetarklassens organisering och kamp. Denna återhämtning har redan givit den en impuls framåt – och det är speciellt tydligt i Frankrike. I det landet stod det nästan helt stilla, men idag tenderar den ena strejken efter den andra att bli envis.

De kommunistiska partiernas framtida taktik

Huruvida denna stöt framåt kommer att leda till ett maktövertagande eller ej kan vi inte säga. Det beror på ett oräkneligt antal faktorer, och i den mån frågan ställs politiskt beror det givetvis framförallt på taktiken, den framtida politiska taktiken. Och det är denna framtida politiska taktik jag nu i all korthet ska beröra. Den tredje kongressen riktade uppmärksamheten på det tyska partiet med sin marspolitik, som tvingade Internationalen att gå igenom alla omständigheter och utfärda nya paroller, slå fast nya vägvisare och förkunna att de europeiska kommunisternas uppgift inte bestod av att gripa makten idag eller imorgon utan av att vinna över arbetarklassens majoritet och på så sätt skapa de politiska förutsättningarna för att erövra makten. Det tyska kommunistpartiet har anammat denna lärdom mycket bra. Härur uppstod enhetsfrontstaktiken. Vad betyder ”härur uppstod”? Innebörden är alldeles uppenbar. Om vi bedömer att partiet står på randen till att erövra makten och att arbetarklassen kommer att följa det, då existerar helt enkelt inte frågan om enhetsfronten. Men om vi har en situation där kommunistpartiet uppmanar till generalstrejk, som i mars 1921 i Tyskland, och partiet följs av en femtedel eller en sjättedel av hela arbetarklassen medan de övriga fyra femtedelarna förblir delvis passiva och delvis djupt fientliga, och om vi blir övertygade om att det måste gå en viss tid, kanske flera år, innan makterövringen... Låt mig inom parentes erinra om att kamrat Lenin under den tredje kongressen anmärkte: ”Kamrater, vår ställning är naturligtvis besvärlig, men om ni behöver ett år eller två till så kan vi vänta.” Och vid den tiden betraktade de tyska kamraterna och ett antal italienska kamrater nästan detta som ett förräderi mot den proletära revolutionen. Ändå har det gått nästan två år sedan dess och vi kommer att bli tvungna att ge ännu ett anstånd på två år, eller i alla fall till nästa kongress... För att fortsätta, om situationen är sådan att det krävs två eller tre års förberedelsearbete för att erövra makten så måste man begrunda vad som kommer att hända med arbetarklassen under mellantiden, med dess egna omedelbara uppgifter: kampen mot kapitalismens

offensiv, reaktionens angrepp och så vidare. Men arbetarklassen är splittrad. Det vore naturligtvis underbart om arbetarklassen var redo att genast följa kommunisterna. Men det är inte fallet. Och under den pågående kampen ser vi en splittring bland arbetarorganisationerna, och de gamla organisationerna ger kommunisterna skulden för denna splittring. Då svarar kommunisterna: "För vår del är vi beredda att erövra makten, men så till vida som ni oavhängiga* och ni icke parti-an slutna arbetare ställer er den ena eller andra uppgiften är vi villiga att ingå en enhetsfront med er för att kämpa mot borgarklassen." I Tyskland antog kommunistpartiet i sin helhet denna taktik efter marshändelserna, och den har tillämpats med framgång. Men ibland gör historiens dialektik att våra paroller riktas mot oss själva. Tveklöst har parollen om enhetsfronten som Komintern har rest i Tyskland blivit väldigt populär bland tyska arbetare. Men med vilket resultat? Den ledde omedelbart till att scheidemanniterna och de oavhängiga förenades mot oss, och den bild som ni ser i Tyskland är hur de enade socialdemokraterna stöder regeringens våldsamma angrepp mot kommunisterna som praktiskt taget omvandlats till ett illegalt parti. Det äger rum sammandrabbningar på gatorna där den monarkistiska kontrarevolutionen utnyttjar en enhetsfront mot proletarietets kommunistiska minoritet. Och vissa franska kommunister, som Daniel Renoult, ser allt detta som ett argument mot enhetsfronten och hävdar att vi ska ha hjälpt scheidemanniterna att enas med de oavhängiga. Låt oss inte lura oss själva. Till en början leder enheten till ett inflöde av materiella krafter till socialdemokratin. Men om vi betraktar detta enande i ett längre perspektiv så utgör det ett enormt politiskt framsteg för oss eftersom de mellanliggande organisationerna i form av de oavhängiga och Två-och-en-halv-internationalen, som fungerade som en buffert mellan arbetarkommunisterna och socialdemokraterna, trasslade till de verkliga förhållandena och hade en benägenhet att rikta in tänkandet hos en viss del av arbetarna längs föregivet oppositionella linjer. När vi på ena sidan bara har socialdemokratin med sina band till den borgerliga staten och på andra sidan enbart kommunisterna kvar i opposition, då måste kommunistpartiets dragningskraft öka maximalt, och vi kommer utan tvekan att få se hur det tyska kommunistpartiets kommer att öka under den kommande perioden, sedan arbetarklassen har tagit med enandet av socialdemokratin och de oavhängiga i beräkningen, om än bara i stora drag. I Frankrike sackar vi otvivelaktigt efter Tyskland politiskt. Jag syftar på kommunistpartiet själv. Denna eftersläpning uttrycks i det faktum att det franska kommunistpartiet, arbetarklassens förtrupp, alldeles nyss, förra månaden, upprepade det tyska kommunistpartiets marsmisstag om än i mindre skala.

Kamrater, i allmänhet är Internationalen en underbar institution. Och den skolning som ett parti ger ett annat är också oersättlig. Men allmänt sett måste man säga att varje arbetarklass har en tendens att upprepa alla misstag på bekostnad av sin egen rygg och ben. Internationalen kan bara vara till hjälp i betydelsen att se till att ryggen får minsta möjliga antal ärr, men enligt naturens gång är ärr oundvikliga. Vi upplevde detta häromdagen i Frankrike. Det ägde rum en strejk med 15.000 arbetare i hamnen i Le Havre. Denna lokala strejk fick landsomfattande uppmärksamhet inom arbetarklassen på grund av sin envishet, beslutsamhet och disciplin. Det ledde till ganska stora bidrag till de strejkande via vårt partis centralorgan, *l'Humanité*, det hölls agitationskampanjer, och så vidare. Med hjälp av sin polischef satte den franska regeringen ett blodigt stopp på strejken och tre arbetare dödades. (Det är fullt möjligt att detta ägde rum med viss hjälp av anarkistiska element inom den franska arbetarklassen som då och då ofrivilligt bistår reaktionen.) Morden orsakade naturligtvis stora återverkningar inom den franska arbetarklassen. Ni kommer nog ihåg att marschändelserna i Tyskland 1921 också började i centrala Tyskland när polischefen, en socialdemokrat, skickade militära polisband för att krossa de strejkande. Detta faktum låg bakom vårt tyska partis uppmaning till generalstrejk. I Frankrike kan vi se en liknande händelseutveckling: en envis strejk som fångar hela arbetarklassens intresse följt av blodiga sammandrabbningar. Tre strejkande dödades. Morden ägde rum låt oss säga på fredag, och redan på lördag samlades en konferens med de så kallade enhetssträvande fackföreningarna, det vill säga de revolutionära fackföreningarna som har nära band till kommunistpartiet. Och vid denna konferens tas beslut att påföljande dag kalla ut

* Syftar på Oavhängiga socialdemokratiska partiet (USPD) – öa.

arbetarklassen i en generalstrejk. Men det blev ingen generalstrejk. Under den (så kallade) generalstrejken i Tyskland i mars deltog en fjärdedel, en femtedel eller en sjättedel av arbetarklassen. I Frankrike deltog en ännu mindre del av det franska proletariatet i generalstrejken. Kamrater, om man följer den franska pressen för att se hur hela denna affär genomfördes måste man klia sig i huvudet tio gånger för att inse hur unga och oerfarna kommunistpartierna är i Västeuropa. Komintern hade anklagat de franska kommunisterna för passivitet. Det var riktigt. Och före mars hade även det tyska kommunistpartiet anklagats för passivitet. Man krävde aktivitet från partiet, initiativ, aggressiv agitation, ingripanden i arbetarklassens dagliga kamp. Men i mars försökte partiet gottgöra gårdagens passivitet med hjälp av hjältemodiga aktioner i form av en generalstrejk, nästan uppror. Detta upprepades i mindre skala i Frankrike häromdagen. För att bryta passiviteten utropade de en generalstrejk för en arbetarklass som just var på väg att resa sig ur sin passivitet i samband med en spirande återhämtning och förbättring av konjunkturen. Hur motiverade de detta? Med att nyheterna om morderna på de tre arbetarna hade gjort ett chockerande intryck på partiets centralkommitté och på arbetarfederationen. Hur skulle det ha kunna undvika att göra ett sådant intryck? Det var givetvis chockerande! Och så reste man parollen om generalstrejk. Om kommunistpartiet var starkt nog för att utfärda en uppmaning till generalstrejk så vore allt gott och väl. Men en generalstrejk är en del av och en dynamisk beståndsdel i själva den proletära revolutionen. Ur generalstrejken uppstår sammandrabbningar med trupper och frågan ställs vem som ska styra landet. Vem kontrollerar armén – borgarklassen eller proletariatet? Man kan tala om en protest-generalstrejk, men det är en helt ointressant fråga. När det kommer ett telegram om att tre arbetare har dödats i Le Havre, och när man vet att det inte är någon revolution i Frankrike utan istället en stillastående situation, att arbetarklassen bara har börjat röra sig lite ur sin passivitet som skapats av händelserna under kriget och efterkrigsperioden – i en sådan situation är det ett allvarligt och grovt misstag att utfärda en paroll om generalstrejk, ett misstag som för lång tid framåt, för många månader, kan undergräva arbetarmassornas förtroende för ett parti som uppträder på ett sådant sätt. Förvisso hade partiet i detta fall inte det direkta ansvaret. Parollen utfärdades av de så kallade enhetssträvande, det vill säga revolutionära, fackföreningarna. Men vad skulle partiet och fackföreningarna egentligen ha gjort? De skulle ha mobiliserat varenda parti- och fackföreningsarbetare som de kunde och skickat ut dem för att sprida dessa nyheter från ett hörn av landet till ett annat. Det första man skulle göra var att berätta historien som den skulle berättats. Vi har en dagstidning, *l'Humanité*, vårt centrala organ. Den har en upplaga på ungefär 200.000 – en ganska stor upplaga. Men Frankrike har en befolkning på inte mindre än 40 miljoner. På landsbygden har dagstidningarna praktiskt taget ingen spridning. Följaktligen bestod uppgiften av att informera arbetarna, berätta historien för dem på ett agitatoriskt sätt och sporra dem med denna historia. Det andra som behövdes var att vända sig till Socialistpartiet, till Longuets och Renaudels parti, med några frågor – det kan inte finnas några mer gynnsamma tillfällen – och säga: ”I Le Havre har tre strejkande arbetare dödats. Vi tar för givet att det inte kan få passera ostraffat. Vi är beredda att ta till de mest beslutsamma åtgärder. Vi frågar er, vad föreslår ni?”

Bara att ställa dessa frågor skulle ha orsakat mycket uppmärksamhet. Man måste vända sig till Jouhauxs reformistiska fackföreningar som står mycket närmare de strejkande. Jouhaux låtsades stöda strejken och gav den materiell hjälp. Det var nödvändigt att ställa honom följande fråga: ”Ni i den reformistiska fackföreningen, vad föreslår ni? Vi i kommunistpartiet föreslår inte att vi genomför en generalstrejk imorgon utan en konferens med kommunistpartiet, de enhetssträvande fackföreningarna och de reformistiska fackföreningarna för att diskutera hur man ska besvara kapitalismens angrepp.” Man måste sporra de breda arbetarmassorna, som igår vägrade lyssna på oss och som följde Jouhaux, Renaudel och de andra. Man måste få arbetarmassorna i rörelse. Kanske resultatet hade blivit en generalstrejk, jag vet inte. Kanske en proteststrejk, kanske inte. Hursomhelst räckte det inte tillkännage, att skrika att jag hade blivit arg när jag fick höra via telegram att tre arbetare hade blivit dödade. Istället måste man egga upp arbetarna. Efter ett sådant arbete skulle kanske inte hela arbetarklassen ha gått ut i en demonstrationsstrejk, men vi hade naturligtvis ha nått en avsevärd

del. Men istället begicks ett misstag, som jag upprepar var i mindre skala än marshändelserna. Det var ett andra gradens misstag på en fyrgradig skala. Med skillnaden att det i Frankrike inte blev några angrepp, inga vittomfattande aktioner, inga blodiga sammandrabbningar utan bara ett misslyckande. Generalstrejken blev ett fiasko och av samma skäl – ett minus på kommunistpartiets lista, inte ett plus utan ett minus. Det är helt uppenbart och, kamrater, det hänger till stora delar samman med det faktum att det franska kommunistpartiet allmänt sett har sackat efter i sitt interna liv. Det anslöt sig till Komintern vid Tourskongressen 1920, men arvet efter det gamla Socialistpartiet, arvet efter den omfattande parlamentariska kulturen, de franska republikanska förhållandena, traditionen från den stora franska revolutionen – det är inte så lätt att skaka av sig allt det där. Kamrater, jag tänker inte gå in på dessa komplicerade ömsesidiga relationer som under den föregående perioden har existerat mellan Komintern och det franska kommunistpartiet, och vars uppgift det var att minska antalet ärr på ryggen på de franska arbetarnas förtrupp. Som ett resultat av dessa relationer och ingripanden, diskussioner här och erfarenheter på platsen där, har fem grupperingar utkristalliserat sig i det franska kommunistpartiet. Dessa grupperingar träffas nu under det franska kommunistpartiets kongress i Paris. Vi känner ännu inte till resultatet. Men för att beskriva kärnan i det vi vill uppnå måste jag säga några ord om grupperingarna själva. Vänstergruppen består av de som upprätthöll en revolutionär ståndpunkt under kriget och spelade en viktig roll för att det franska partiet skulle ansluta sig till Komintern. Sedan kommer centern som troligen omfattar huvuddelen av arbetarna eftersom de sistnämnda ännu inte har fått någon fullständig kommunistisk skolning och eftersom de anslöt sig till Komintern tillsammans med sina gamla lokala och nationella ledare. Sedan har vi högern. De är uttalade fiender till Komintern. Deras ledare heter Verfeuil, som utslöts ur partiet av Seinefederationen och av Komintern.

Det finns också en extremvänster som är en blandning av anarkistiska och reformistiska fördomar bland två eller tre ledande medlemmar. Deras anhängare bland arbetarna är helt enkelt påverkade av revolutionär otålighet. Detta är utmärkta personer som behöver skolning. Uppgiften består av att tvinga centern att bryta med högern, enas med vänstern på grundval av den revolutionära kommunismens program och taktik, och skapa en centralkommitté som kan och vill vägleda partiet i denna anda. Och dessutom är det nödvändigt att säkerställa en majoritet av arbetare i centralkommittén med anknytning till massornas fackföreningsrörelse, något som aldrig funnits i Frankrike. I Frankrike är fackföreningsrörelsens område en sak och den högre politikens område ett annat. Och när Komintern krävde att dessa två områden skulle knytas tätt samman, förkunnade kommunisten Ernest Lafont, en advokat, parlamentsledamot och partimedlem: ”Det är ett löjligt krav. Vad kan vi advokater berätta för arbetarna om fackföreningsrörelsen?” Men om ni advokater inte har något att säga till arbetarna på fackföreningsrörelsens område, då måste vi säga till er att ni på det hela taget har fel adress. För jurister finns det andra institutioner utanför Komintern. Om ni befinner er här så betyder det att ni måste avgöra frågor om arbetarrörelsen och en arbetarrörelse utan fackföreningar är ingen arbetarrörelse. För oss är detta så grundläggande att det är pinsamt att nämna vid ett arbetarmöte, än mer vid ett partimöte. Men i Frankrike måste vi bekämpa fördomar, rester från den gamla demokratiska kulturen. Under den fjärde kongressen kommer vi i det franska partiet, i form av flera olika och fortfarande stridande strömningar, att ha ungefär samma sak som vi mötte i det tyska kommunistpartiet under den tredje kongressen. Vid den tidpunkten, förra året, spelade Komintern en viktig roll i så måtto som den påskyndade processen att återställa partiets enhet och ge god hjälp till partiets handlingsförmåga. Jag tror att det franska kommunistpartiet med ungefär ett och ett fjärdedels års fördröjning tänker göra det som det tyska kommunistpartiet gjorde i mars.

I Italien är situationen ännu mer akut. Efter händelserna i september 1920 bröt sig den kommunistiska delen, ungefär en tredjedel av det gamla Socialistpartiet, ut medan den dåvarande centern och högern fortsatte att existera. På grund av de våldsamma angreppen från borgarklassen som hade lagt den verkställande makten i händerna på de fascistiska banden, gick reformisterna allt längre åt höger och försökte komma med i regeringen, vars verkställande organ var och är de fascistiska

gängen. Det ledde till en splittring i Socialistpartiet mellan högern och den så kallade Serrati-gruppen, varefter Serratis parti vid sitt partikonvent tillkännagav att det ansluter sig till Komintern. Under kongressen kommer vi att ha två partier: vårt italienska kommunistparti och Serratis parti, som efter att ha gjort en stor sväng nu vill gå med i Kommunistiska internationalen. Majoriteten i detta parti eftersträvar otvivelaktigt en verkligt revolutionär verksamhet. Här har vi en viss likhet med situationen i Frankrike. I Frankrike är framtidsperspektivet att få till stånd ett enande mellan vänstern och centern, men både vänstern och centern tillhör formellt samma parti. De är bara två tendenser, för att inte säga två fraktioner, medan de i Italien är två olika partier. Det kommer givetvis inte att bli lätt att smälta samman dem, ty uppgiften består av att smälta samman de proletära basmedlemmarna i dessa två partier och på samma gång säkerställa en beslutsam revolutionärt kommunistisk ledning. Av detta följer att uppgiften både i Frankrike och Italien idag till stor del är intern, organisatorisk, förberedande och skolande, medan det tyska partiet nu kan och måste övergå till en agitatorisk motoffensiv – som den också gör – och dra fördel av det faktum att de oavhängiga och socialdemokraterna har enats och att kommunistpartiet nu är det enda kvarvarande oppositionspartiet.

Situationen i England och Frankrike

Några få ord om England. Här är vårt kommunistiska parti fortfarande ett framgångsrikt fungerande skolnings- och propagandaförbund men inte ett parti som är förmöget att på ett direkt sätt leda massorna.

Men i England gestaltar sig situationen, eller har en tendens att gå, i en riktning som är gynnsam för oss utanför kommunistpartiets ramar – inom arbetarklassen i sin helhet. Idag fick vi ett telegram att Lloyd Georges regering har avgått.

Det var den enda regering som var äldre än vår. (*Skratt.*) Vi ansågs vara den minst stabila regeringen av alla. Detta är Lloyd Georges artiga gåva till vårt jubileum för att inte såra våra känslor. (*Skratt.*) Det innebär givetvis nya val i England. Nya val medför en kamp mellan tre grundläggande grupper, som är: Tories, fackföreningarna och de oberoende liberalerna. Vad Lloyd George själv gör är en underordnad fråga. Han kan följa med antingen Tories eller de oberoende liberalerna, och hålla Labourpartiets högra hand. Där handlar det bara om hans personliga karriär. I grund och botten kommer kampen att föras mellan de tre grupperingarna, och därmed är det inte alls uteslutet att en koalition mellan Labourpartiet och de oberoende liberalerna kommer att komma till makten. Vad det innebär behöver jag knappast kommentera. Om arbetarklassen uppträder vid makten kommer hela ansvaret för regeringens åtgärder att läggas på Labourpartiet, och det kommer att ge upphov till en period av engelsk kerenskijism under parlamentarismens era och ge det kommunistiska partiets politiska arbete en gynnsam omgivning utan motstycke. Om Tories skulle vinna (jag drar mig för att bedöma oddsen, men låt oss anta att de är goda) så skulle det bara innebära att landets inrikespolitiska situation skulle förvärras. Det skulle tendera att skärpa Labourpartiets opposition och därmed mycket snabbt leda till nya val, ty i England kan val äga rum inom en månad eller några månader, vilket har hänt mer än en gång tidigare. Med andra ord medför Lloyd Georges avgång att den inrikespolitiska situationen, som koalitionen under Lloyd George hade gjort mer stabil, nu har fått se denna stabilitet förpassas till museum, och England upplever slag och skiftningar som bara kan spela oss i händerna.

I Frankrike liknar Nationella blockets politik under ledning av Poincaré Lloyd Georges politik och skiljer sig inte ett dyft från den sistnämnda, trots att en journalist från London idag upplyste mig att uppfattningen i England är att Lloyd Georges politik ligger lika långt från Poincarés som himlen från helvetet, och att Poincaré är ytterst hatad i Ryssland till skillnad från Lloyd George, som är mycket populär. På detta svarade jag att Lloyd George vad våra arbetarmassor beträffar tävlar med Poincaré om att vara hatad. Han blev väldigt förvånad och lovade att göra denna upptäckt känd i

den engelska pressen. (*Skratt.*) I Frankrike har blocket som leds av Poincaré ytterligare två år att styra innan det formellt avgår, och utan tvekan kommer makten i Frankrike då att övergå till "Vänsterblocket", vars ledare Herriot besökte oss här i Moskva. Han kommer att bli premiärminister. Det finns ingen annan kandidat utom Caillaux som Clemenceau landsförvisade från Frankrike som förrädare eftersom Caillaux ville avsluta kriget. Caillaux måste först benådas, vilket bara kan göras av ett nytt parlament, och tack vare sitt inflytande kan han hamna i ledningen för regeringen. Men för närvarande är den mest sannolika kandidaten Herriot, som förbereder bakgrunden och villkoren för en ny politik, för en fransk kerenskijism, eftersom "Vänsterblockets" maktövertagande betyder en regering mellan radikalerna och socialisterna som utan tvivel kommer att gå med i blocket. Återigen kommer situationen att bli ytterst gynnsam för kommunistpartiet, ty idag bekämpar socialisterna och radikalerna och Jouhaux det Nationella blocket, men imorgon kommer bara ett parti att bekämpa det nya blocket. Om det uppstår ett "Vänsterblock" på grund av att det Nationella blockets gamla åbåke har blivit utslitet, då kommer kommunistpartiet att vara det enda oppositionspartiet, och följaktligen kommer en sådan förändring att vara mycket fördelaktig för oss. I de två viktigaste länderna i Europa – England och Frankrike – är en förändring av regimen på väg. England befinner sig mitt i den medan Frankrike förbereder den, ett avskaffande av den regim som växte fram ur kriget och dessa länders seger. Och det äger nu rum en inrikespolitisk virvel, ett ytterst våldsamt uppbrott av dessa länders stabilitet som måste återställas eller delvis återställas efter kriget, och det öppnar omfattande perspektiv för kommunistpartiet. Allt detta är positiva faktorer som vi tar hänsyn till. Men, kamrater, ändå leder allt jag har sagt till slutsatsen att vi i Europa fortfarande befinner oss i en förberedelseperiod, en period för att organisera en inre genomgång av kommunistpartierna, en period för att härda dem och för att de ska kämpa om inflytandet över arbetarmassorna. Det innebär att vi, sovjetrepubliken, måste ge Europas kommunistiska partier två eller tre års förberedelsearbete inför makterövringen. Detta förberedande arbete är svårare än i vårt land eftersom fienden är kunnigare och intelligentare, och vi kan i samtliga europeiska länder se hur det skapas kontrarevolutionära fascistiska gäng som vi inte hade i vårt land. Fascismen är en inofficiell kopia av regeringen som får utrymme och högaktning av den officiella regeringen. Denna inofficiella regering hämmas inte av några fingerade demokratiska normer, den iscensätter massakrer, den dödar. Fascismen har upphört att vara ett rent italienskt fenomen. Fascismen sprider sig till alla länder. I Tyskland utgörs den av organisationen *Orgesch* och dess band, som bara använder en annan beteckning. I Frankrike bär fascismen en rojalistisk etikett. Som ni känner till finns det i Frankrike ett rojalistiskt parti under ledning av Leon Daudet, son till romanförfattaren Alphonse Daudet. Leon Daudet är en illvillig pajas. Vad vill han? Han vill med Guds nåde återinsätta en av Capet till makten.¹ Det är den franska republikens ålderdomliga program, men hela poängen är att Daudet kämpar mot republiken som rojalist och han har inget behov av att respektera republikens, demokratins normer. Han organiserar gäng som står till hans förfogande för pogromer och borgarklassen säger: "Det här är vår man."

Daudets parti skiljer sig från andra partier genom att inte låta sig hindras av ens den ytligaste förkärlek eller fantasier om demokrati. Daudet vet hur man ska ordna mordbränder, mord, blodsutgjutelse och så vidare. Om inte mitt minne sviker mig har den franska pressen sedan kriget vid fem eller tio tillfällen rapporterat om rykten om att utse Leon Daudet – denna illvilliga pajas, denna franska Purisjkevitj² – till inrikesminister. Och det är inte något skämt. Idag är detta överilat, men här har vi en figur kring vilken motsvarande element samlas, utvalda personer som kommer att spela den största rollen för republiken på andra sidan barrikaderna. Samma sak sker i alla andra länder. Jag lämnar England åt sidan, det engelska parlamentet och det franska parlamentet. Vad är bara kyrkorna i England värda! Inte för inte har Lloyd George sagt att kyrkan är partiernas centrala kraftverk som har arbetarklassens alla ledare i sitt grepp. Och dessutom har vi hjälptrupperna,

1 **Capet** var namnet på den dynasti som härskade i Frankrike på 1700-talet.

2 **Purisjkevitj** var en okänd rysk reaktionär, antisemit, ledare för de Svarta hundra-gängen och organisatör av pogromer. Satt i den tsaristiska duman som en Svarta hundras monarkistiska ledare.

gängens stormtrupper för direkta angrepp. Det ger er en aning om de enorma svårigheter som de kommunistiska partierna måste ta sig runt till och med sedan de erövrat arbetarklassens majoritet. Men de har ännu inte erövrat denna majoritet. De måste fortfarande erövra den. Följaktligen står vi inför en utdragen process. Kampen om det europeiska och världsproletariatet är mycket mödosam och långdragen, men med en riktig politik är den helt viss, helt säker. Jämsides med kampen kommer vi också att se vår grandiosa socialistiska ackumulation, vårt socialistiska uppbygge på hemmaplan.

Från slumpartat till systematiskt uppbygge

Ur denna synvinkel måste vi i alla våra förhållanden övergå från en kringflyttande livsstil till stabila och stadgade former, från ett hastigt slumpartat arbete till systematiskt och metodiskt arbete. På denna punkt har vi alla syndat. Vi måste gå från vår absoluta mångsidighet – och här är jag helt överens med kamrat Bucharin – till specialisering. Vi måste börja fullända våra kunskaper på alla områden och viktigast av allt måste vi föra krig mot den sorts personer som skapats av vår historia under de senaste fem åren. Det är den sorts individ som kan allt, vet allt, övervakar vid sidan om och utfärdar order till alla. Jag levde i landsflykt i Wien under flera år och wienarna har ett ord som jag inte tror finns på något annat språk. Det är ordet ”kibitzer”. Skriv upp det. Det kommer att komma till nytta. Det syftar på en person som när två andra till exempel spelar schack osviktigt kommer att sätta sig ner och alltid veta vilket drag som är bäst, men som när man sätter sig ner och spelar med vederbörande visar sig vara en första klassens klåpare. Det gäller förstås inte bara schack utan vad som helst, frågor om teknologi, liksom verkstäder och så vidare.

Hos oss är ”kibitzer”-sjukan utbredd. Och den härrör, jag upprepar det, ur hela vår situation. Alla slängdes vi än hit och än dit och blev mångsysslare men inte experter på någonting. Det var oundvikligt. Men i samma mån som ett långvarigt förberedelsearbete har inletts i väst för att skaffa disciplin och självförtroende medan vi i vårt land arbetar för att erövra det ekonomiska livet, så spelar övergången till ett systematiskt och metodiskt arbete en enorm roll och då träder den livsviktiga frågan i förgrunden att återskapa vårt parti, att fylla på och förnya dess led, att ersätta förlusterna.

Skola ungdomen – en fråga på liv och död för vårt parti

I samma cell på den tidigare Bromleyfabriken där jag tillbringade flera timmar slogs jag av det faktum att partiet huvudsakligen hölls ihop av de gamla kadreerna, av arbetare från den äldre generationen. Faktum är att generationen som växte upp 1916-1917 tydligen knappt dras till oss. Bromleyarbetarna berättade för mig att de unga proletärererna som nu fyllt 21 eller 22 eller 23 och speciellt 24 år visa föga intresse för politik. Det råder apati och en viss likgiltighet bland dem – fylleri och kortspel är vanligare bland dem än bland de äldre och de yngre generationerna, och den yngsta generationen som nu är mellan 17 och 18 år utgör de mest lovande och lyhörda elementen. Denna nya generation har mognat inom ramen för en stabil sovjetmakt. Den betraktar sig i sin helhet i sovjetiska termer, den eftersträvar ledarskap, den är mer kultiverad, den tenderar att samlas kring våra klubbar, den dras till kulturen. Detta är den generation som partiet helt och hållet kan ta i sina händer.

Det är en ny generation som har vuxit upp under sovjetregimen och den återspeglar dess förhållanden. Och därför måste vi säkerställa återuppbygget av vårt partis grundläggande kapital. Jag säger inte alls detta för att få till en högtravande fras. Jag säger att frågan om att skola ungdomen är en fråga på liv och död för vårt parti.

Vid Kominterns fjärde kongress där vi återigen ska analysera den internationella situationen, där vi ännu en gång ska tvingas bevilja den europeiska revolutionen uppskov, där ska vi säga att vi under

det ett och ett halvt år som har gått sedan den tredje världskongressen beslutsamt har hållit oss på fötterna och att vi kommer att vidmakthålla oss, eftersom vi för det första har lärt oss hur man utövar statsmakten, hur man manövrerar med den och manipulerar den, och för det andra eftersom vi har lärt oss och hela tiden lär oss hur vi ska använda vårt partis grundläggande kapital.

Utrensningsaktionen visade sig vara mycket välgörande. Det är idag fullständigt klart och obestriddigt. Den har återställt partiets politiska självförtroende och har samtidigt begränsat och minskat vårt parti genom att avlägsna de vilsekomna elementen och på så sätt minskat partikadrerna. Samtidigt har vårt land gigantiska uppgifter. Det kommer inte att uppträda någon ny statsmakt på den europeiska horisonten innan det har gått ett visst och ganska avsevärt antal månader, och kanske till och med ett visst men inte så stort antal år. Och vårt arbete kommer förstås att fortsätta under bättre förhållanden än under de senaste fem åren. Icke desto mindre finns inga garantier för att vi inte kommer att utsättas för nya återfall av kapitalistiskt raseri mot oss, inklusive upprättandet av nya krigsfronter. Allt detta härrör just ur klasskampens dialektik. Precis nu kan den revolutionära rörelsens skärpning i Europa visa sig vara signalen för ett angrepp mot Sovjetryssland. I praktiken har den spirande proletära makten i Tyskland – och historien kommer uppenbarligen fortfarande att nysta upp sin trassliga härva från Ryssland via Tyskland till väst – ställt oss inför uppgifter som går långt bortom gränsen för vårt inhemska uppbygge. I detta syfte är det oundgängligt att vi förnyar våra partikadrer, skapar en mäktig reserv av ungdomar. Och medan vi ännu en gång ska säga till de kommunistiska partierna: ”Ni europeiska kommunister måste gå till massorna innan ni står direkt inför frågan om att erövra makten. Ni måste lära er att rätta till era misstag, ni måste lära er att erövra massorna”, så måste vi till vårt eget parti säga: ”Framför oss har vi ett ungt sällskap som vi måste erövra för att hålla kvar den sovjetiska fästningen i våra händer tills den proletära revolutionen erövrar Europa och senare hela världen.”